

Zsigmondi András

A legjelentősebb változás

*„...és bámit is hoz a jövő,
mindig a mérnökök fogják mozgásban tartani a világot.”
(Spektrum Tv, Mérnöki csodák)*

A kilencvenes években svéd befektetői társaságnak kiviteleztünk egy foghíjbeépítésen speciális mélyépítési munkákat. Meg voltak elégedve velünk, így következő lépésben odaadták a teljes épületszerkezet építését is. A munka végére jól összehasonlítottunk a finn származású, nemzetközi tapasztalattal projektvezetővel. Egy laza beszélgetésen kértem, hasonlítsa össze, hogyan dolgozunk mi a nyugatiakhoz viszonyítva. A következőképpen értékelt: Az építési sebesség megfelelő, kb. ugyanaz, mint náluk, a minőség is megfelelő, nem több, nem kevesebb, mint másutt, és megfelelően van kezelve, ha szükséges. A fő különbség, hogy nálunk kétszer annyi munkás van a helyszínen, mint náluk. Ott minden szakmunkásnak van érettségije, a munkásokat nemcsak az érdekli, hogy mit kell tenni holnap, hanem mi lesz a feladat a jövő hónapban. Egy ilyen építkezést nem lehet úgy lebonyolítani, hogy a dolgozók ne lennének havonta állománygyűlésen tájékoztatva a projekt állásáról, kitekintéssel a következő időszakra.

De mi az oka annak, hogy a 30 évvel ezelőtti beszélgetés lényegében még ma is érvényes: hazai építőipari termelékenységünk (a kiugró növekedés ellenére) messze el van maradva az EU-hoz vagy a fejlett világhoz képest. Okai – fontossági sorrend nélkül – az alacsony hatékonyság, az elaprózódott vállalkozási struktúra, a szakmunkás- és mérnökihiány, a szak-

mérnökképzés hiányosságai, az versenyszférához viszonyítva alacsonyabb szintű anyagi elismerés, és az ebből következő külföldi elcsábítás. Végül is a szakmánk erkölcsi, anyagi és társadalmi elismertsége gyenge.

Az alacsony hatékonysághoz alacsony bér tartozik, ez egyszerű piaci összefüggés. A legjobb, ami az építőiparban történt az utóbbi időben, a bérrobbanás a fizikai dolgozók körében. Úgy gondolom, a bérrobbanás azért következett be, mert az elmúlt évtizedekben a bérszint túlzottan el volt nyomva, már előbb kellett volna elkezdenni a fejlesztését (ehelyett hagytuk, hogy a jó munkaerő külföldre menjen). Ha a munkások anyagi megbecsülése növekszik, akkor ez alulról felfelé hatva jelenik meg a tervezői, projektirányítói körben, vagyis a teljes iparágban. Egy érvényes szerződésben napi szinten ezt a költségváltozást nehéz kezelni, bizonyára többeknek jelentős gondot okoz. Hosszú távon azonban remélhető, hogy a csábító bérezés segítségével a mérnöki munka megbecsülése is növekedni fog.

Ne felejtjük el, hogy a szakmai megbecsülés nem csak bérkérdés. A szakmai megbecsülés az a magatartás, amikor valaminek az értékét elfogadjuk, elismerjük. A szakmai megbecsülés jelenti, hogy a társadalom, a közösség úgy találja, érdemes mérnöknek lenni, a szülő rábeszéli gyermekét, hogy ilyen szakmával a kezében lesz jövője, lesz megélhetése és értelmes, érdekes, kreatív munkát tud végezni. Tudunk valamit tenni azért, hogy a világunk jobb vagy szebb legyen. Éppen ezért javaslom marketingelemként, hogy a fenti idézet legyen a mérnöki kamarák mindenütt megjelenő jelmondata, szlogenje a közvélemény alakítására.

Szerződéses (v)iszonyaink

Az építési ágazat súlyponti problémái

2022 januárjában az ÉVOSZ összeállította javaslatait az építési ágazat súlyponti problémáinak megoldására. A 35 oldalas (plusz mellékletek) dokumentum az építőipari tevékenység javításához szükséges minden aktuális tárgykört felölel. Ez év elején készült el, amikor még senki sem gondolt arra, hogy a szomszédunkban háború lesz, amely a korábbi időszak inflációját még inkább felgyorsíthatja.

Zsigmondi András

A szakszövetség évek óta készít javaslatokat a vállalkozók és a kormányzat számára, amelyeket folyamatosan értékelni és átértékelni szükséges, a változó piaci jelenségekhez igazítva. A jelen cikkünkben ismertett dokumentum letölthető az Építési Tagozat honlapjáról: <https://mernokvagygok.hu/epitesi/partnerszervezetek/>, közzétevése meghaladná a Mérnök Újság terjedelmi lehetőségeit. Az igen alapos munka – az ÉVOSZ funkciójánál fogva – igyekszik megfelelni a vállalkozói kör napi, rövid távú érdekeinek. A 78 szakmai javaslat a következő 8 témakörbe csoportosítható:

- A befektetési-beruházási piac élénkítése, a közférta megrendelése, 10 javaslattal.
- Az építési vállalkozások tevékenységeinek finanszírozása, 11 javaslattal.

- Közbeszerzés az építési beruházások területén, 9 javaslattal.
- Lakásgazdálkodás, 8 javaslattal.
- Oktatás, szakképzés az építőiparban, 10 javaslattal.
- Foglalkoztatás és munkaügy az építőiparban, 10 javaslattal.
- Az építési, hatósági eljárások egyszerűsítése, 7 javaslattal.
- A szakmai színvonal és a hatékonyság növelése, 13 javaslattal.

Ez a gördülő program jelenleg is aktualizálás alatt áll, mert a szervezet megkezdte a szokásos tavaszi konjunktúra felmérést, az ÉVOSZ folyamatos érdekképviseleti munkájának részeként. A felmérés a háború következtében bizonyára módosítani fogja a súlypontok és prioritások meghatározását.

Addig is érdemes áttekinteni a mérnöktársadalom szempontjából elsődleges javaslatokat, amelyek kapcsán a mérnöki kamaráknak tennivalójuk lehet. A nagyszámú javaslatból ki kell választani azokat a releváns tényezőket, amelyek a mérnöki kamara tagságában nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot. A mellékletek az európai országok összesített adatait tartalmazzák, ezért összehasonlításra nem igazán alkalmasak. Tudjuk, hogy a német piac nagyobb, mint például a dán, de ez bruttó értéken semmit sem mond, valamiféle árnyosítás segít az eligazodásban.

Sok információt kapunk arról, milyen mértékben növekszik az iparágunk, mégsem tudjuk megállapítani, hogy túl nagy vagy kicsi a magyar építési piac, mi a sok és mi a kevés, beleilleszkedünk-e a nemzetközi trendbe, vagy hol lógunk ki belőle. Ha a piac méretét akarjuk érzékelni, akkor viszonyítani lehet az ország méretéhez, mondjuk a lakosság számához, a fejlettségi szinthez (GDP vagy GDP/fő), az építési piac méretéhez összehasonlítva áron, az egy főre eső termelékenységhez stb.

Az egyes országok építési piacának árnyosítását az egyszerűbb áttekinthetőség érdekében a lakosság számára, illetve az

egy főre eső GDP-re vetítve végeztem el, a Eurostat és a FIEC 2020. évi adataira támaszkodva.

Fontos lett volna a termelékenység vizsgálata, de sajnos a foglalkoztatottak számáról nem találtam megbízható, kezelhető adatot, mert az egyes szervezetek adatai jelentős mértékben eltérnek. Pedig éppen a termelékenység növelésében van a legtöbb tennivalója az iparnek. Jó lenne látni megbízható mérőszámokkal a magyar építési piac komplex hatékonyságát nemzetközi összehasonlításban, de ez már alaposabb vizsgálatot igénylő feladat. Az ábrák alapadatai a Covid első évéből valók, amikor az ipari kibocsátás 9,8%-kal csökkent, de a grafikonokban megjelenő különbségek nem magyarázhatók a pandémiával, mert jóval jelentősebb, tendenciára utaló differenciákat mutatnak.

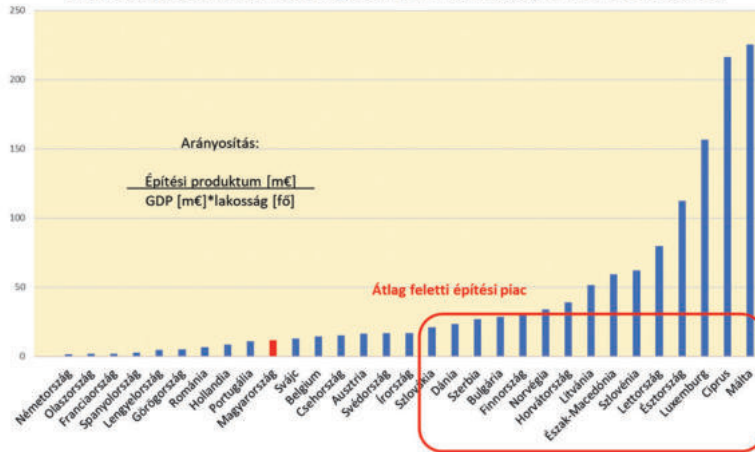
Az európai országokban az építőipar részvétele az országok GDP-jében átlagosan 13,8%, hazánkban 11,3%. Az ábrák jól mutatják, hogy az építési piacunk nem kiemelkedően magas nemzetközi összehasonlításban, inkább átlag alattinak modható, mégis nehezen álljuk a sarat – ennek okai határozhatják meg a prioritásokat az ÉVOSZ javaslatai közül. A szakszövetség elnöke felhatalmazott arra, hogy a Mérnök Újság korlátozott terjedelmére tekintettel ismertessem a javaslataik általam kiválasztott, lényeges elemeit. Bizonyára nem tudom elkerülni, hogy a válogatásban a fenti tények mellett szubjektív szempontjaim is érvényesüljenek.

Helyzetértékelés

Jelenleg egészségtelenül magas a segédmunkások és a betanított munkások aránya az összes építőipari foglalkoztatott létszámán belül. A minimálbér és a bérminimum jelentős emelkedése az építőiparban magával húzhatja a magasabb bércategóriák emelését is, ami jelentős növekedést hozhat a rezsióradíjaknál.

A munkaellátottság gyors csökkenésével vállalkozások szűnnek meg, értékes szakmai műhelyek mehetnek tönkre, a hir-

Az építési piac mérete a lakossághoz és GDP-hez viszonyítva, 2020. évi adatok

telen jött piaci lehetőség pedig erőforrás-szűkében érheti a vállalkozásokat.

A termelés bővülését szakmunkás- és mérnökihiányos munkaerőpiaci környezetben kell végrehajtani. Ez a hatékonyság növelésére készíti a piacon növekedni szándékozó vállalkozásokat, másrészt a munkaerő magasabb anyagi elismerésére.

A recesszió elfedte, az élénkülés pedig felerősítette az ágazat régóta meglévő

szakmunkaerő-problémáit. Valamennyi építőipari alapszakma hiányszakmának minősíthető az egész ország területén. Az építőipar legnagyobb nehézsége a szakemberhiány (mind a mérnöki, mind a szakmunka terén), és a modern gépi eszközök, technológiák hiánya.

Kellő mértékben nem gyorsultak fel az állami és önkormányzati beruházások előkészítései, nem rövidültek a gazdasági pe-

rek, és nem valósult meg a piac erőteljesebb ellenőrzése sem.

Az építőipari üvegkapu bevezetésétől az ÉVOSZ a piac tisztulását, a legális foglalkoztatás erősödését reméli. A szövetség részéről kiemelkedő az ágazati árprognózisok közreadása, az éves minimális rezszióradíj ajánlása, a munkavédelmi-munkaegészségügyi programok szabályozására tett szakmai javaslatok, az épületek kivitelezésének szerződéskötésétől a megvalósításig terjedő ajánlások megfogalmazása, valamint a költségtervezés rendszerének kidolgozása.

Javaslatok

Jelentős beruházási források lehetnek az európai uniós támogatások. Szükséges ezen források építési-beruházási célú felhasználásánál az egyenletes költségek. Szükséges a kormányzati építési-beruházási közbeszerzések alaposabb előkészítése és az előkészítések felgyorsítása, az ajánlatkérések további meghirdetése és a projektmegvalósítások vállalkozásba adása. Határozottan érvényesülnie kellene a

BIM az INFRASTRUKTÚRÁBAN

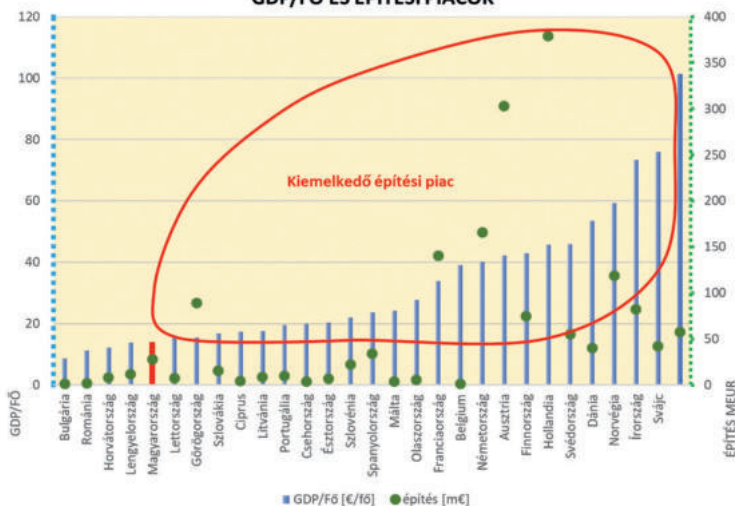
Az Infrastruktúra "újratervezése"

- ▶ A valóság rögzítése és komplex modellezés
- ▶ Tervezés automatizálása és együttműködés
- ▶ Virtuális tervezés és kivitelezés

Ismerje meg a BIM-et!

[AUTODESK.COM/INFRASTRUCTURE](https://www.autodesk.com/infrastructure)

GDP/FŐ ÉS ÉPÍTÉSI PIACOK

kormányzat építési piaci keresletkiegyenlítő szerepének.

Határozott gazdaságpolitikai eszközökkel segíteni kell a mikro-, kis- és közepes vállalkozások együttműködését és integrációját, aminek eredményeként ezek tőkeereje, saját erőforrása, hatékonysága, végző soron a versenyképessége növelhető.

A jelenleginél alacsonyabb szinten – összhangban a hatályos közbeszerzési törvénnyel – indokolt maximálni a magánmegrendelői szerződéseketben is a megrendelő részéről kiköthető garancia felső mértékszámait. Javasoljuk a magánszektorban is a teljesítési garanciát, a jóteljesítési (szavatossági) garanciát alacsonyabb értékben meghatározni.

Javasoljuk a köz- és magánberuházásoknál egyaránt kötelezően bevezetni a megrendelői fizetési garanciaadási kötelezettséget. A vállalkozók által adott teljesítési, jóteljesítési garanciákkal egyenértékű megrendelői fizetési garanciát kérünk a megrendelők részéről, valamint annak garantálását, igazolását, hogy a megrendelői forrás visszavonhatatlanul rendelkezésre áll.

Állami eszközökkel továbbra is segíteni kell az építőipari mikro-, kis- és középvállalkozások működését pénzügyi garanciák és viszontgaranciák rendszerével.

Szükséges volna, hogy a kormányzat az uniós forrást is igénylő beruházásokat készítsen elő olyan mértékben, hogy a támogatások elnyerésekor az ajánlatkéréskor kivitel területekben pontosított feladata lehessen pályázni.

A 2022 végéig behatárolt lakásfelújítási állami támogatási lehetőséget határozatlan időre indokolt meghosszabbítani.

A családi otthonteremtési támogatási programok, tágabb értelemben pedig a lakásépítés, lakásfelújítás lendületben tartását az szolgálja mind a keresleti, mind a kivitelezői kapacitás szempontjából, ha a támogatási és kedvezményes áfa-előírások feltételrendszere hosszabb távon stabilan kiszámítható lenne.

Az állami oktatási rendszer szétaprózott és műszaki állaga fejlesztést igényel. A jelenleg működő felnőttoktatás és felnőttképzés nem kínál kellően rugalmas lehetőségeket, továbbra sem elegendő a vállalkozások felnőttképzéshez való csatlakozása, részvétele. Elfogadottá kell válnia, hogy az építőipar tudásigényes ágazat.

A pályaaorientációs foglalkozásokon, tájékoztatókon az építőipari hiányszakmákra a bennük rejlő képzési lehetőségekre (ösztöndíj, gyakorlati képzés, munkalehetőség) kiemelten kell felhívni a szülők és a tanulók figyelmét.

Az építőipari szakmáktól uniós szinten elvárt követelmények, műszaki megoldások és minőség megismerésére a hazai oktatásuk érdekében sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani, aminek a szakképző tanárok felkészítésében, továbbképzésében meg kell jelennie. Ennek finanszírozási hátterét kormányzati, pályázati eszközökkel mindenképp segíteni kell.

Szükséges a munkaerő hatékonyabb és magasabb bérszinten való foglalkoztatása, erkölcsi megbecsülése és folyamatos képzése. Az építőipar nemzetközi trendjei alapján látható, hogy az ágazatra az Európai Unióban jellemző munkaerőhiány miatt a munkaadóknak tartósan versenyezniük kell más országok vállalataival is.

Az építőipari havi átlagbér a versenyszféra 82%-át éri csak el, így az ágazatban a munkavállalás presztízse továbbra sem elégtő. Rövid távon a munkabérek emelkedése árfelhajtó hatású is lehet, hosszabb távon azonban javíthatja a ma sok kívánnivalót hagyó minőségi munkavégzést, a stabil szakmunkásgárda kialakulását és a legális foglalkoztatást.

A szakmai marketing erősítéséhez az ÉVOSZ, a közszolgálati média, a képzőhelyek és a szakma gyakorlóinak összefogása elengedhetetlen.

Az építésügy területén az egységes szakmai szóhasználat érdekében szükség van teljes körű fogalomtár kialakítására és közzétételére.

Szükséges a nagy értékű, összetett létesítmények megvalósítását leíró beruházási folyamatok rendszerének közreadása. A közreműködők feladatmegosztása, a felelősségi és hatáskörök teljes körű áttekintése jogszabályilag is indokolt. Különös jelentőségű a megrendelői, a projektirányítói és a lebonyolítói feladat- és felelősségi kör további korszerűsítése, aktualizálása. Elemezni, értékelni kell az állami beruházásoknál bevezetett centralizációk hatékonyságát.

A dereguláció jegyében szűnjön meg az építési vállalkozások kétszeres kereskedelmi iparkamarai regisztrációs kötelezettsége.

A nagy értékű építési-beruházási célú közbeszerzéseknél továbbra is jelentős számúak azok a létesítmények, amelyek előkészítésére az ajánlatkérő nem szánt elegendő időt.

Az építési vállalkozásoknak aktívan részt kell venni a felnőttképzési programokban a szakmai készség fejlesztése, naprakészége érdekében.

A mikro- és kisvállalkozások jogszabályi működését megalapozó mintaszerződések szélesebb körű ismertetése és a szerződésalkötésekre felkészítő szakmai konzultációk szervezésére van szükség.

Az ágazat hatékonyságnöveléséhez nélkülözhetetlen építési-szerelési technológiák, szervezési és menedzsment módszerek, informatikai megoldások oktatásának lényegesen nagyobb szerepet kell kapnia a mérnökképzésben és -továbbképzésben.

A generációváltást és a mikrovállalkozások fúzióját ösztönző, segítő pályázati program kidolgozása és meghirdetése indokolt.